

เลือกพี่เลี้ยงเด็กอย่างไรดี

ผศ.นพ.ชาตรี วิชาญชาติ

ภาควิชากุมารเวชศาสตร์

Faculty of Medicine Siriraj Hospital

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

สมัยนี้พ่อแม่มีมากมาย มักไม่มีเวลาเลี้ยงดูลูกของตนเอง ทำให้บ่อยครั้งเรามักเห็นหน้าที่ของความเป็นแม่ตกอยู่ที่ยาย หรือแม่ที่ญาติผู้ใหญ่ และแม้กระทั่งสถานรับเลี้ยงเด็ก ซึ่งเป็นแหล่งยอดฮิตของผู้เป็นแม่ในสังคมเมือง ว่าแต่คุณคิดใหม่ว่าพี่เลี้ยงเด็กสำคัญอย่างไร

มีพ่อแม่หลายคน มักประเมินความสำคัญของพี่เลี้ยงเด็กต่ำเกินไป คิดว่าเพียงมีใครสักคนมาดูแลเรื่องกิน อยู่ หลับนอนได้ก็พอแล้ว เข้าใจว่าเด็กเล็ก ๆ ก็คงต้องการเพียงเท่านั้น เราจึงพบบ่อย ๆ ว่ามีเด็กหญิงอายุ 15-16 ปี จากชนบทมาเป็นพี่เลี้ยงเด็กตามบ้าน บางบ้านอาจเห็นแรงงานต่างชาติก็มี ซึ่งเป็นเรื่องไม่ควรอย่างยิ่ง

เนื่องจากบทบาทหน้าที่ของพี่เลี้ยงเด็กนั้น เป็นหน้าที่ที่สำคัญยิ่งของธรรมชาติ ซึ่งเขาจะต้องทำหน้าที่ของความเป็นแม่ ไม่ใช่เฉพาะการกิน อยู่ หลับนอนเท่านั้น แต่ยังต้องให้ความรัก ความอบอุ่น ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย สร้างความผูกพันที่มั่นคงกับเด็กทางอารมณ์จิตใจ (secure attachment) สามารถสื่อสารรับรู้อารมณ์ ความต้องการของเด็ก และตอบสนองได้ถูกต้อง มีความสามารถจัดสภาพแวดล้อม เตรียมกิจกรรมการเล่น และมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอย่างเหมาะสม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญที่จะส่งเสริมให้สมองของเด็กเติบโต ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา บุคลิกภาพ รวมทั้ง IQ และ EQ ซึ่งช่วงอายุแรกเกิดถึง 3 ปี เป็นช่วงอายุที่มีการเติบโตและพัฒนา มากและรวดเร็วที่สุด

ดังนั้นการเลือกพี่เลี้ยงเด็ก จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งมีปัจจัยที่ควรพิจารณาดังนี้

1. อายุและการศึกษา ควรมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป เพื่อให้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และวิจรรณญาณเพียงพอ โดยทั่วไปอายุมากขึ้นยิ่งดี แต่ต้องมีสุขภาพแข็งแรงพอเพราะงานดูแลเด็กเล็กไม่ใช่เรื่องเบา ๆ

2. ประสบการณ์และการศึกษา ควรมีประสบการณ์ในการดูแลเด็กมาก่อน เช่น เคยทำงานด้านนี้มาก่อนหรือเคยเลี้ยงลูก เลี้ยงหลานมาบ้างแล้ว หากเป็นไปได้ควรมีการศึกษาตั้งแต่

มัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นต้นไป เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานและสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ยิ่งหากเคยฝึกอบรมในหลักสูตรเกี่ยวกับพัฒนาการหรือการเลี้ยงดูเด็กมาก่อนด้วยจะยิ่งดีมาก

3.ด้านร่างกาย ควรมีสภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงเพียงพอ เพราะเด็กไม่ได้เป็นตุ๊กตาที่จะอยู่เฉย ๆ ให้ดูแลง่าย ๆ ต้องไม่มีโรคติดต่อ เช่น วัณโรค โรคผิวหนัง หรือเจ็บป่วยบ่อย ๆ เช่น เป็นหวัดจนเป็นแหล่งแพร่เชื้อให้กับเด็ก จึงควรสังเกตสภาพร่างกายตลอดจนเอกซเรย์ปอดก่อนรับมาดูแลเด็ก

4.ที่สำคัญที่สุดคือ บุคลิกลักษณะและนิสัยใจคอ ควรเป็นคนรักความสะอาด ละเอียดลออ รอบคอบ ใจเย็น ทนเสียงเด็กร้องได้ ชอบอยู่กับเด็ก ชอบพูดคุยและเล่นกับเด็ก ว่าเริ่งตื่นตัว มีความคิดสร้างสรรค์ในการจะจัดกิจกรรมหรือมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก เช่น เล่นนิทาน ร้องเพลง ทำของเล่นจากสิ่งของรอบตัว

5.และสิ่งสุดท้ายคือ ต้อง “ไว้ใจได้” พ่อแม่ต้องวางใจได้ว่าล้บหลังคุณแล้ว เขาจะไม่ได้ปล่อยปละทอดทิ้ง หรือแม้แต่ทำร้ายเด็กทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ

ดังนั้น การเลือกพี่เลี้ยงให้ลูกจึงต้องพิถีพิถันไม่น้อย นอกจากควรพบปะพูดคุยก่อนแล้ว ยังต้องสังเกตบุคลิกลักษณะท่าที สอบถามถึงคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วเสียก่อน แต่บางครั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์ก็บอกไม่ได้ว่าจะเท็จจริงแค่ไหน อีกทั้งการจะดูบุคลิกลักษณะนิสัยใจคอจากการสัมภาษณ์ครั้งสองครั้งก็ยังไม่แน่นอน ดังนั้นจึงควรเป็นคนที่เรารู้จักครอบครัวของเขา หรือรู้ที่มาที่ไปของเขา เช่น รู้จักญาติ หรือมีข้อมูลจากคนที่รู้จักเขามาเป็นเวลานาน หรือสอบถามจากเจ้านายที่เขาเคยทำงานด้วยมาก่อน ถ้าไม่มีข้อมูลเหล่านี้ก็อาจให้เขามาทดลองทำงานชั่วคราวดูก่อน และคอยสังเกตใกล้ชิด เพื่อมีโอกาสได้เรียนรู้นิสัยใจคอเขาได้

ระวัง!อย่าปล่อยให้พี่เลี้ยงดูแลเด็กเล็กตามลำพังในบ้าน เพราะอาจเกิดเหตุการณ์เศร้าสลดดังที่เคยมีมา อย่างน้อยควรมีคนที่ไว้ใจได้ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย สอดส่องดูแลอยู่ห่าง ๆ ด้วย นอกเสียจากว่าคุณจะโชคดีได้พี่เลี้ยงเด็กที่ดีและไว้ใจได้จริง ๆ